

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Joensuun kaupunki	Himanka Riitta	Horttanainen Jari, jari.horttanainen@jns.fi, p. 040 0379932	11.12.2017	Kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauden hallittu laajentaminen on tarpeellista ja kannatettavaa.

Laki lisää valinnanvapautta ja tarjontaa erityisesti kaupunkiseuduilla, mutta tilanne Pohjois-Karjalan syrjäisemmillä alueilla ei muuttune. Maakunta voi asettamallaan ehdoilla toki yhdenmukaistaa palvelutarjontaa jossain määrin.

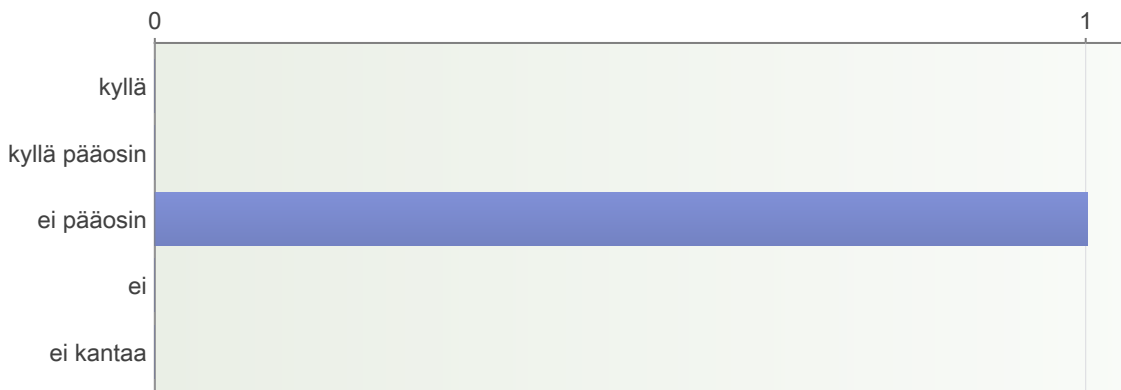
Järjestämisvastuun kantaminen ja palvelujen integraatio on erittäin haasteellista, kun iso osa palveluista siirtyy yritysten vastuulle ja markkinaperusteiseen ohjaukseen. Lakiluonnoksessa esitetystä ohjausjärjestelmästä on käytännössä mahdotonta saada aikaan kokonaisuutta, jonka avulla saavutettaisiin uudistuksen tavoitteet ja pystyttäisiin hallitsemaan malliin sisältyvät rakenteelliset riskit.

Väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamistavoite on vaikeaa saavuttaa, varsinkin kun tietyillä ryhmillä on edelleen käytössä rinnakkaiset järjestelmät – työterveyshuollon sairausvastaanotto ja vakuutusperusteiset palveluväylät. Oletus laadun paranemisesta ei perustu mihinkään tunnettuun tosiasiaan eikä laatua ole tässä lakiesityksessä edes tarkemmin määritelty.

Valinnanvapausmalli edellyttää asiakkaalta/potilaalta kykyä arvioida omaa palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin vaihtoehtoihin ja hakeutua palveluihin. Malli ei sovellu kaikille asiakasryhmille ja voi päinvastoin lisätä eikä vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

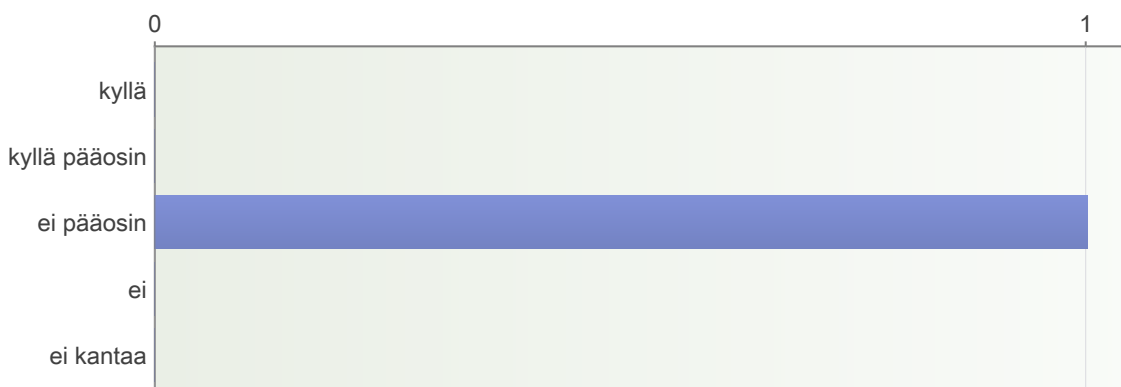
- Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet omiin palveluihin toteutuvat alueilla, joilla on valinnan mahdollisuuksia. Harvaan asutuilla alueilla todellisia vaihtoehtoja ei usein ole olemassa.

Asiakas voi vaikuttaa enemmän mistä palveluja valitsee, mutta maakunta joutunee määrittämään entistä tarkemmin palvelujen sisältöä. Malli edellyttää asiakkaalta kykyä arvioida omaa palvelutarvetta. Valinnanvapaus voi myös johtaa epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin.

Epäselväksi jää, edistääkö uudistus vaikutusmahdollisuuksia aina tarkoituksenmukaisella, asiakkaalle terveys- ja hyvinvointihyötyä tuottavalla tavalla. Huoli liittyy erityisesti useita sosiaali- ja terveyspalveluja käyttäviin sekä erityisryhmiin, joiden kyky ohjautua palvelujärjestelmässä ja käyttää asiakasseteliä ja henkilökohtaista budjettia voi olla rajoittunut.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

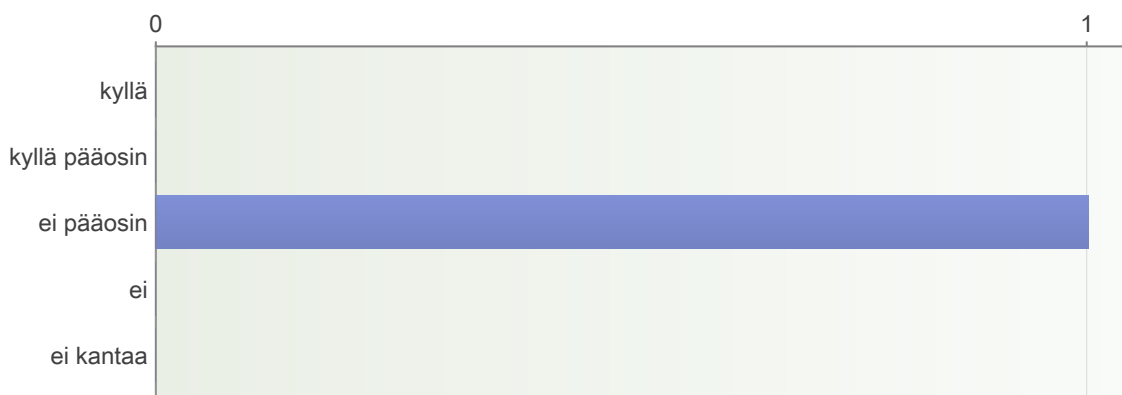
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmä on monimutkainen ja sopivaan palveluun hakeutuminen edellyttää asiakkaan kykyä arvioida omaa tilannettaan, palveluntarvetta, verrata sitä tarjolla oleviin palveluvaihtoehtoihin ja hakeutua palveluun. Onko vaihtoehtoja tarjolla?

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

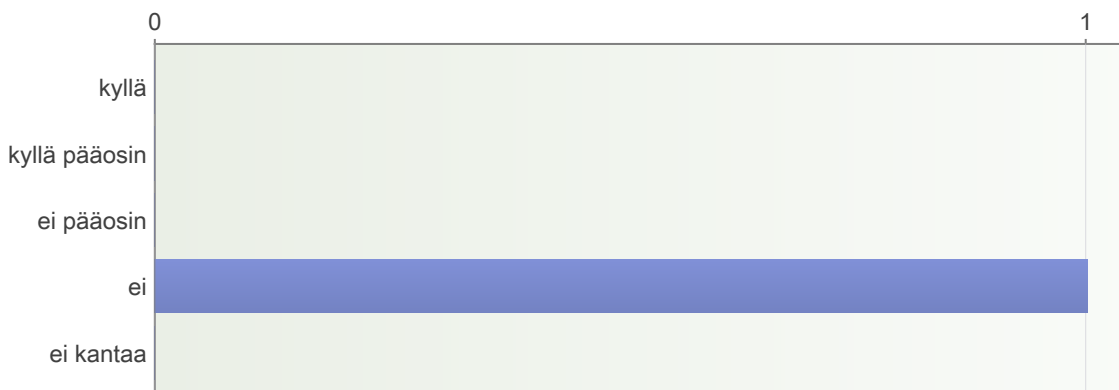
- Palvelujen yhteensovittaminen eli integraatio on huomattavan haasteellista, jos valinnanvapaus toteutetaan esitetyllä tavalla.

Periaatteessa se on mahdollista, mutta käytännössä palvelujen koordinointi on erittäin vaativa ja vaikeakin tehtävä, kun palveluja tuottaa liikelaitos, sote-keskus ja lisäksi käytössä voi olla asiakaseteleitä ja henkilökohtainen budjetti. Palvelukokonaisuuden hajoaminen on suuri riski.

Toiminta edellyttää runsaasti asiantuntijaresursseja.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

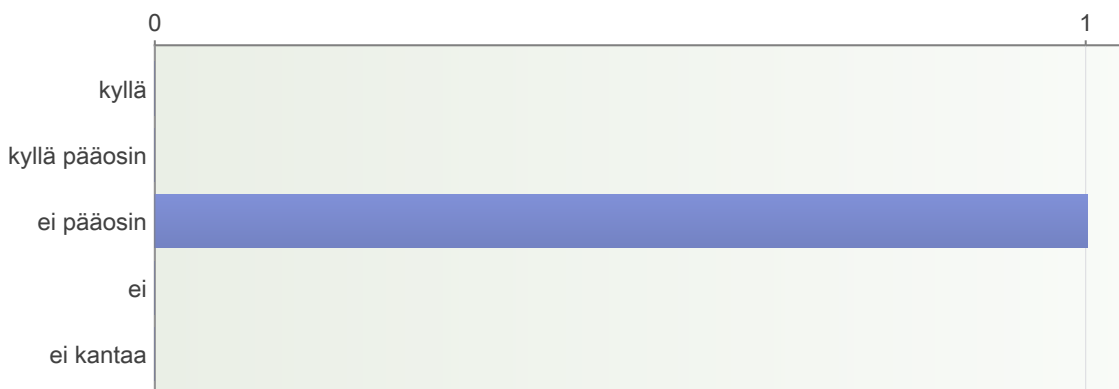
Vastaajien määrä: 1

- Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen, monituottajamalli sekä valinnanvapauden vieminen markkinoille on rakenne, joka ei itsessään tue integraatiota ja on edellyttänyt runsaasti tätä ongelmaa korjaavaa sääntelyä. Käytännössä näiden säännösten soveltaminen integroitujen palvelukokonaisuuksien turvaamiseksi on vaikeaa. Palveluiden ohjaus ja johtaminen on moniportaista ja haastavaa

Pohjois-Karjala menettää merkittävän osan Siun soten rakentamisen myötä entisestään vahventuneesta sekä toiminnallisesta että rakenteellisesta integraatiosta, joka toteuttaa kustannustehokasta palvelurakennetta ja mahdollistaa resurssien tarkoituksenmukaisen yhteiskäytön.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

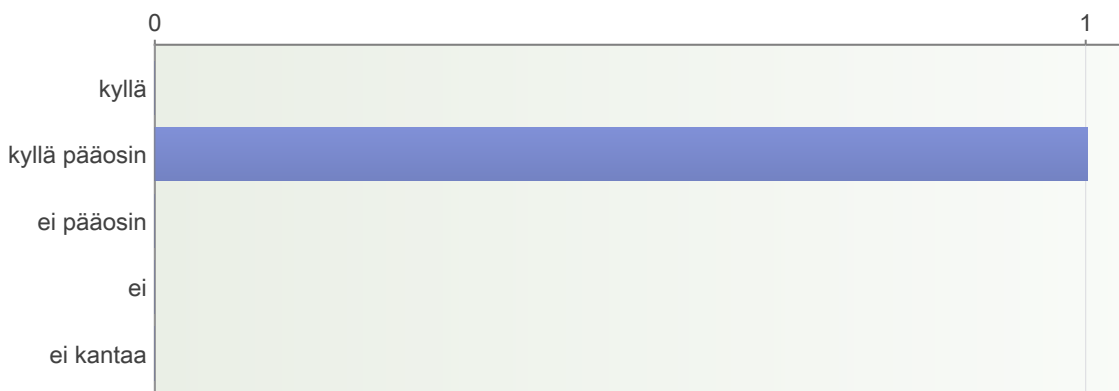
Vastaajien määrä: 1

- Esitys mahdollistaa maakunnalle suoran valinnan palvelujen tuottamisen liikelaitoksessaan, mikä parantaa pienessä määrin järjestämisvastuun edellytyksiä.

Käytännön tasolla järjestämisvastuun toteuttaminen tulee kuitenkin olemaan hyvin vaativaa monituottajaympäristössä ja edellyttää erittäin toimivia tietojärjestelmiä ja ajantasaista tietoa.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausuudistus luo mahdollisuuksia uudistaa toimintatapoja ja ottaa käyttöön uusia palveluinnovaatioita ja se samalla myös pakottaa maakunnan organisaatiot muuttamaan perinteisiä toimintakulttuureja.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Malli sisältää runsaasti kustannusten nousuun liittyviä riskejä ja uudistuksen tavoite kustannusten kasvun hillitsemisestä ei toteudu ainakaan 2020 –luvun alkupuoliskolla.

Valinnanvapausuudistuksen on arvioitu lisäävän palvelujen kysyntää, kun yksityistä palvelutuotantoa siirtyy julkisesti rahoitettavaksi. Kustannusten nousun riskejä aiheuttavat lisäksi ainakin järjestäjien ja tuottajien ICT –investointikustannukset, maakunnan liikelaitoksen ja tuottajien hallinnolliset tehtävät sekä valinnanvapausmalliin kuuluvat uudet elementit.

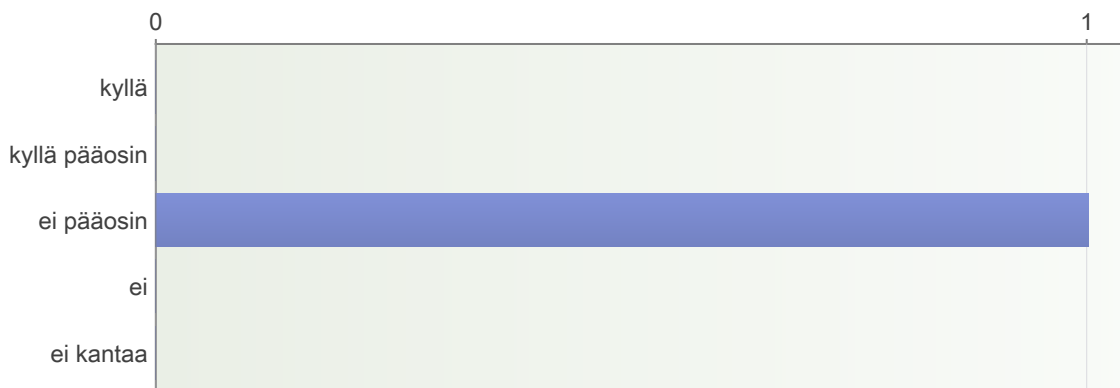
Kilpailu tehostanee palvelutuotantoa ja digitalisaatio voi osittain korvata henkilökohtaista palvelua, mutta toisaalta lisääntynyt palvelutarjonta ja valintojen mahdollisuus ovat merkittävä riski kustannusten kasvulle. Henkilöstön siirtyminen julkiselta sektorilta yksityiselle voi aiheuttaa vakavaa työvoimapulaa kriittisissä avaintehtävissä ja erityisosaamisen vajeita.

Julkinen palvelujärjestelmä muuttuisi valinnanvapauslain tullessa voimaan merkittävästi. Kokonaisuudessaan jopa kolmannes nyt kuntien järjestämisvastuussa olevasta sosiaali- ja terveyspalveluista siirtyisi uusien valinnanvapausjärjestemien, henkilökohtaisen budjetin, suoran valinnan sekä asiakassetelin piiriin. Lisääntyvän yksityisen palvelutuotannon myötä julkista tuotantoa on tehostettava ja supistettava, mikäli kustannusten kasvu aiotaan pitää kurissa ja saavuttaa uudistukselle asetetut taloudelliset tavoitteet. Jotta kokonaiskustannukset eivät kasvaisi, julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa tulisi sopeuttaa vähintään yksityisen palvelutuotannon kasvun verran. Käytännössä se voi tapahtua merkittävästi vain henkilöstökustannuksia leikkaamalla.

Henkilöstön siirtymisellä julkiselta yksityiselle sektorille olisi lisäksi merkittäviä heijastusvaikutuksia kunnallisen eläkejärjestelmän kestävyysasteeseen.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksen tuottaessa itse valinnanvapauspalveluita sen tulee markkinoiden näkökulmasta toimia pitkälti samalla tavalla kuin esimerkiksi osakeyhtiön, vaikka toiminta ei muodollisesti tapahdukaan yhtiömuodossa. Tähän liittyy useita lakiluonnoksessa vielä ratkaisemattomia kysymyksiä.

Maakunnan reuna-alueilla jo nyt on vaikeuksia henkilöstön saatavuudessa ja syrjäseutujen palvelujen tuotannon korvaukset tullevat olemaan kaupunkiseutuja korkeammat.

Palveluntuottajille asetettavista ehdoista ja tuottajien rahoituksesta riippuu, syntyykö palveluntarjontaa myös harvaan asutuille seuduille. On oletettavaa, että suoran valinnan palvelut keskittyvät kaupunkiseuduille.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pääosin tarkoituksenmukainen lukuun ottamatta erikoislääkärikonsultaatioiden lakitasolle kirjoitettua toteutustapaa. Sosiaali- ja perusterveydenhuoltopalvelujen tuottaminen ja integraatio sote-keskuksissa olisi ollut toivottava tilanne, nyt keskus on todellisuudessa terveyskeskus, koska sosiaalipalveluista on vain ohjausta ja neuvontaa.

Pykälässä 18 luetellut seitsemän kohtaa sosiaali- ja terveyskeskuksen suoran valinnan palveluiksi ovat perusteltuja ja on huomionarvoista, että kohdassa 3 mainitaan myös etäyhteydet yhtenä palvelun muotona. Sen sijaan pykälän 2 momentissa mainittuja nimettyjen erikoisalojen konsultaatio- ja vastaanottopalveluita ei tule sisällyttää lakitekstiin.

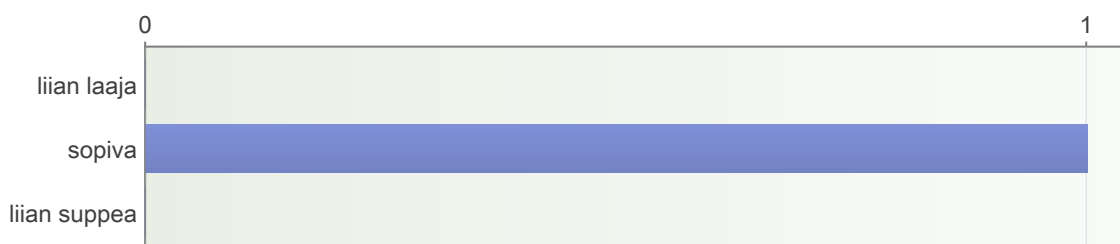
Open access –tyyppinen erikoislääkäritoiminta ei sovellu julkisesti rahoitettuun toimintamalliin, on epätaloudellista ja saattaa vaarantaa varsinaisen erikoissairaanhoidon lain edellyttämän toiminnan.

Siun sotella on hyviä kokemuksia erikoislääkärien ja asiantuntijahoitajien monimuotoisesta (myös etä-) konsultaatiotoiminnasta keskussairaalaista etäällä olevista terveyskeskuksista, mutta ei ole tarkoituksenmukaista järjestää samaa toimintaa sairaalan naapurissa olevaan yksikköön. Ko. toimintaan on sisällytynyt myös vahva perusterveydenhuollon henkilöstön koulutuksellinen elementti.

Sen sijaan sosiaali- ja terveyskeskuksessa pitää eri tavoin vahvistaa perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelun ammattihenkilöiden toimintamahdollisuuksia ja tarpeen mukaan tukea niitä nykYTEknologian avulla mitään erikoisalaa erikseen mainitsematta tai poissulkematta. Tällaisen toiminnan laajuutta ei maakunta voi määrittää yksiselitteisesti, koska erityisosaamisen tarve vaihtelee ja riippuu viime kädessä sosiaali- ja terveyskeskuksessa työskentelevän henkilöstön koulutuksesta, kokemuksesta ja orientaatiosta.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

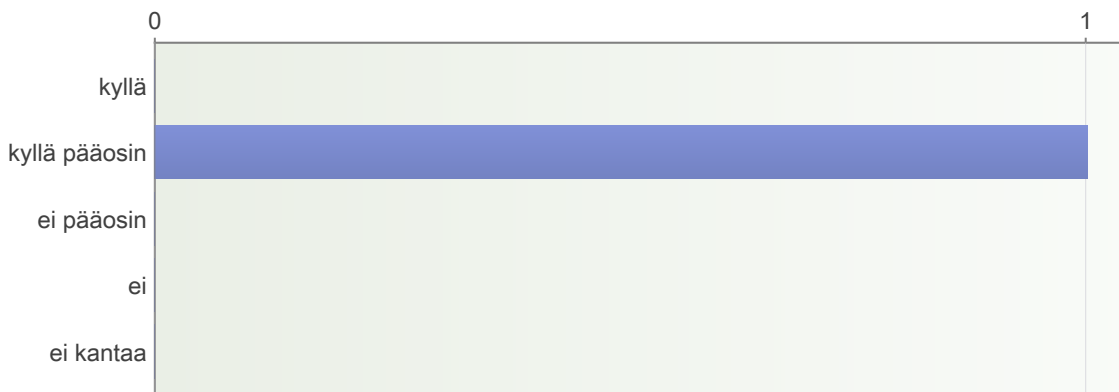
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suun hoidon järjestelmämuutos luo suuren riskin kustannusten kasvuun, kun asiakkaille syntyy oikeus valita yksityinen palveluntuottaja julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Saatavuuden mahdollinen paraneminen lisää myös palvelujen kysyntää, alueellisia eroja syntyy.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

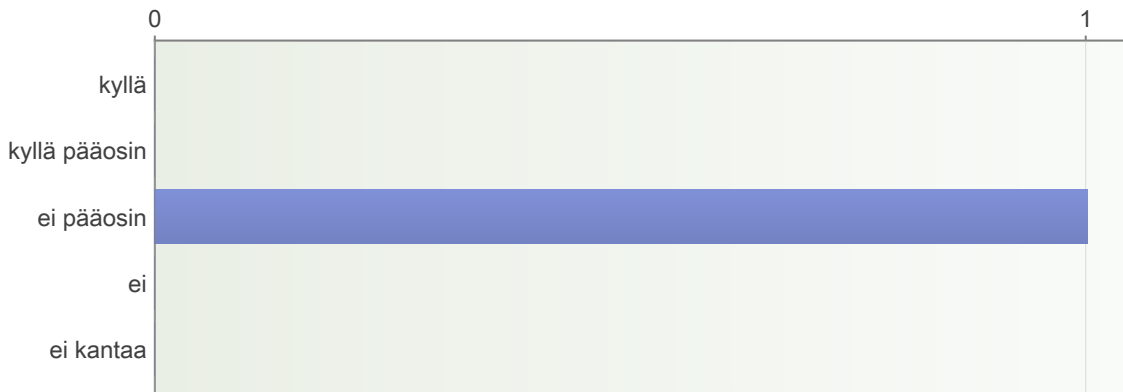
26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palvelujen ja asiakassetelillä tuotettavien palvelujen osalta maakunta joutuu määrittämään niiden väliset suhteet tarkemmin.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

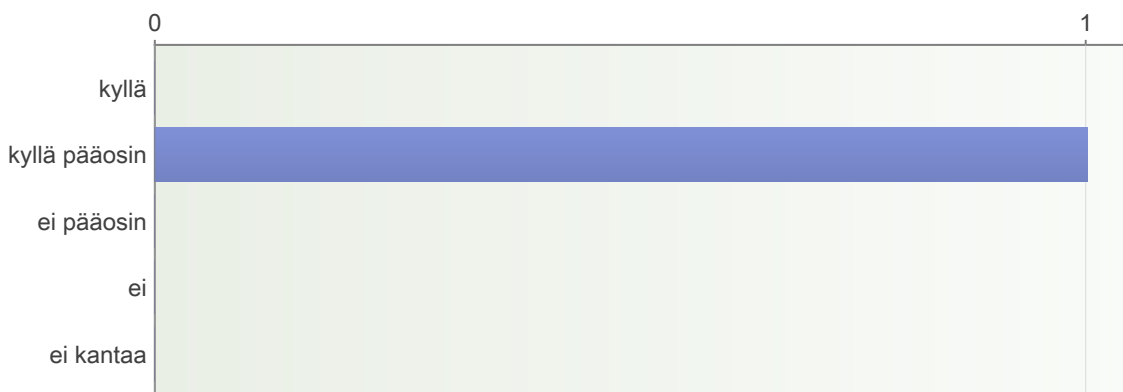
28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Kuvattu luettelo on melko selkeä, mutta tarkennukset ovat tarpeellisia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

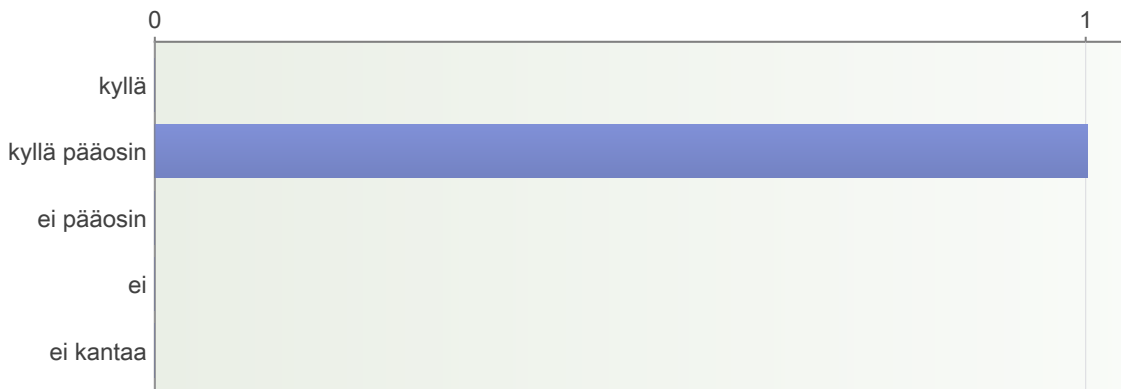
Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan palveluihin kuuluisi lakiesityksen mukaan sosiaalihuollon neuvonta ja ohjaus, jota antaisi sosiaalihuollon ammattihenkilö. Maakunnan liikelaitoksella olisi oltava yksi tai useampia sosiaalityöntekijöistä, muista sosiaalihuollon ammattihenkilöistä tai muista ammattihenkilöistä muodostettu ryhmä, jonka tehtävänä on antaa konsultaatiopalveluja sosiaali- ja terveyskeskukselle, arvioida sote-keskuksen asiakkaiden palvelutarvetta ja ohjata asiakkaat tarvittaessa maakunnan liikelaitoksen palveluihin.

Maakunta joutuu tarkentamaan sisältöjä. Tarvittavan sosiaalihuollon ammattihenkilöstön resurssointia ei ole arvioitu.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Integraation toteutuminen varmistettava.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

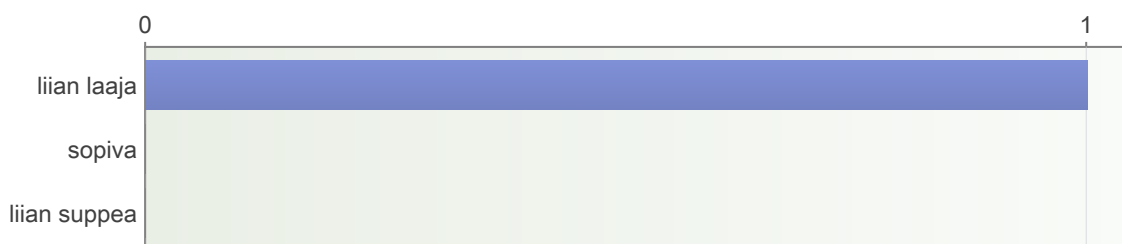
34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapautta voi olla tarpeen rajata joissakin tilanteissa (esim. lastensuojelun tai päihdepalvelujen viivästyminen asiakkaan itsensä tai hänen läheisensä tekemien valintojen seurauksena). Ongelmien pitkittyminen lisää usein kustannuksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiehdotus antaa 1 mom:ssa maakunnalle mahdollisuuden määritellä tarkemmin asiakassetelin käyttö siinä luetelluissa palveluissa. Mutta 2 mom:ssa maakunta voisi rajata käyttöönoton laajuutta vain välttämättömissä tilanteissa. Nämä voivat olla vastakkaisia näkemyksiä ja ratkaisu tehdään oikeudessa.

Maakunnan liikelaitoksen velvollisuus tarjota asiakkaalle asiakasseteli muiden kuin suoran valinnan palvelujen saamiseksi on periaatteessa hyvä uudistus ja lisää valinnanvapautta ja –mahdollisuuksia. Tosin se lisää myös kustannuksia, koska asiakassetelin tarjoaminen ei poista liikelaitokselta sen lakisääteisiä velvoitteita eikä edes vähennä toimintaa vastaavassa suhteessa. Lakiehdotuksen 24§ 1 momentissa luetelluista yhdestätoista kohdasta ongelmallisia ovat polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet (kohta 8), kiireetön leikkaustoiminta (kohta 10) ja sairaanhoidolliset käynnit (kohta 11).

Jos lakipykälä hyväksyttäisiin esitetyssä muodossa, se tarkoittaisi, että vähintään puolet sairaalan päiväaikaisesta toiminnasta siirtyisi asiakassetelillä tuotettavaksi. Se romuttaisi suomalaisen terveydenhuollon kansallisella ja kansainvälisellä mittapuulla parhaiten toimivan osan rikkomalla toimivat hoitoketjut, vähentämällä päiväaikaisen toiminnan volyymia samalla kuitenkin päivystysvelvollisuutta pienentämättä, heikentäisi osaamista leikkausmäärien vähentyessä ja vaikuttaisi näin myös erikoislääkärikoulutuksen laatuun heikentävästi. Kyse olisi yhteiskunnan kannalta varsin kustannustehottomasta toimintamallista, joka kannustaisi osaoptimointeihin. On myös suuri riski, että vastuu potilaan hoidon kokonaisuudesta hämärtyisi.

Näkemyksemme mukaan pykäläehdotuksen kohta 10 tulee poistaa kokonaan. Kohta 8 voisi tulla kyseeseen hyvin rajatuissa tilanteissa, joissa olisi kyse hoitoketjusta irrallaan olevasta yksittäisestä toimenpiteestä, jonka komplikaatoriski on alhainen. Julkisen erikoissairaanhoidon koulutusvelvoite ja toimintamahdollisuudet on kuitenkin turvattava kaikissa olosuhteissa, mikä käytännössä tarkoittaa palvelusetelillä annettavan volyymin rajoittamista.

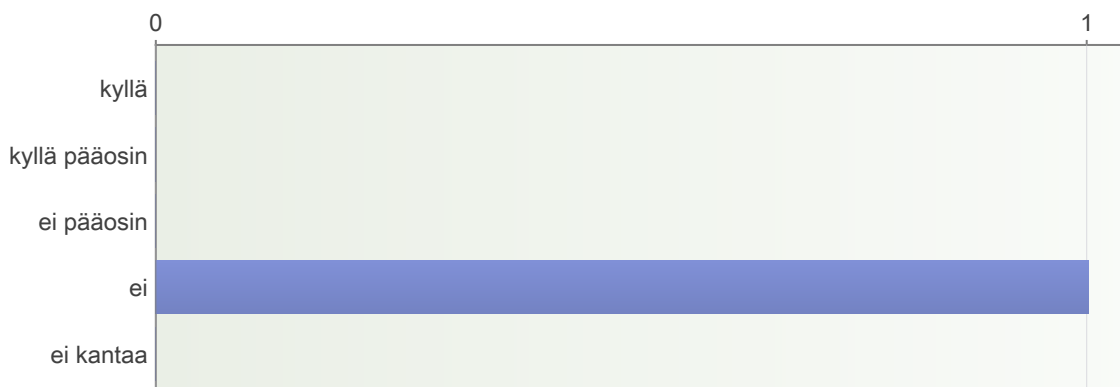
Pykäläehdotuksen kohta 11 on ongelmallinen, koska siinä tapauksessa palveluntuottaja tekisi asiakkassuunnitelman, johon liikelaitos antaisi asiakassetelin terveydenhuollon ammattihenkilön sairaanhoidollisiin käynteihin. Tämä toiminta ei kuuluisi kapitaatiolla rahoitettuun kokonaisuuteen, vaan mahdollistaisi kaksinkertaisen laskutuksen. Myös tämä kohta 11 tulee poistaa lakiesityksestä.

Maakunta voisi kuitenkin itse harkita tietyissä resurssivajeissa tai muuten tarkoituksenmukaisissa tilanteissa asiakasseteliä yhtenä palvelujen tuottamisen muotona.

Lakiehdotuksen 24§ sisältää ilmauksia, kuten ”välttämätöntä”, ”voi vaarantaa” tai ”riittävä määrä palveluja”, joiden perusteella maakunta tekee omat päätöksensä. Nämä ovat hyvin epämääräisiä ilmauksia ja jättävät runsaasti tulkinnanvaraa. On ilmeistä, että tilanteissa, joissa tulkinta lähtee maakunnan liikelaitoksen toimintaedellytysten tarpeista, palvelusetelituottajat tulisivat kyseenalaistamaan päätösten perusteet, mikä johtaisi hankaliin ja pitkäkestoisiin hallintoriitatilanteisiin, mikä ei ole kenenkään – ja kaikkein vähiten asiakkaan – edun mukaista.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

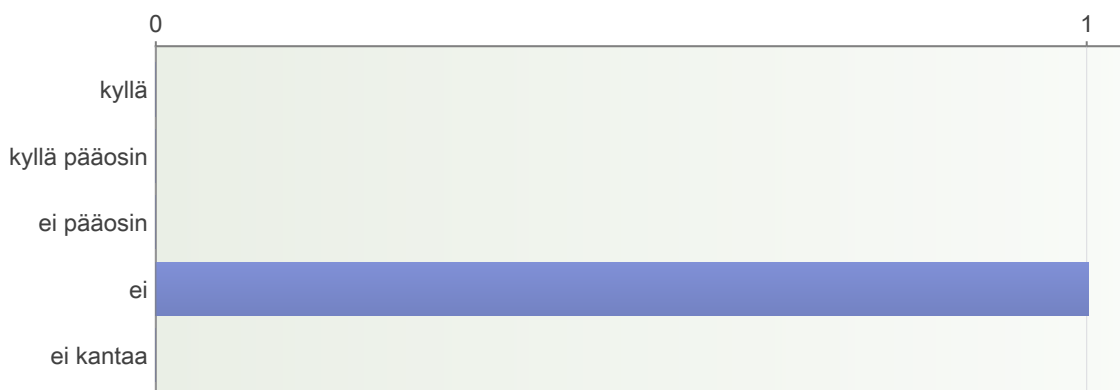
38. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Rajaus on tarpeellinen, mutta ei pelkästään riitä turvaamaan riittäviä palveluja kustannustehokkaasti.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

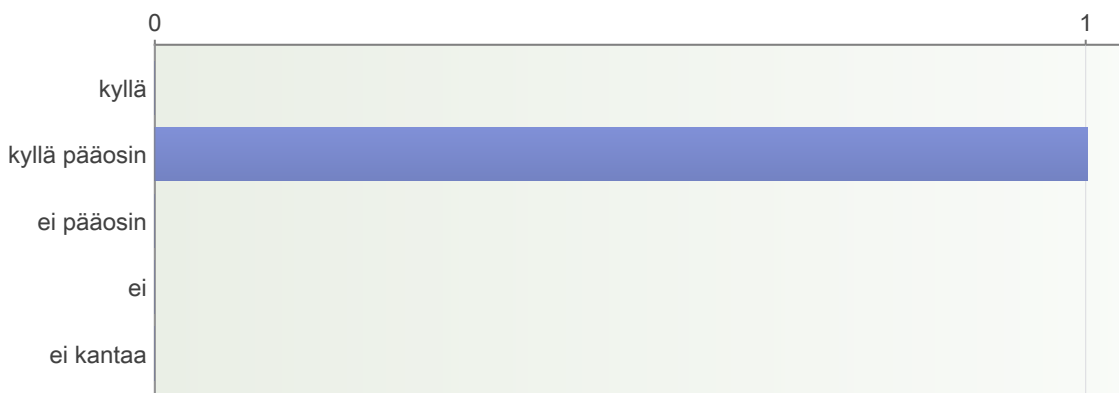
Vastaajien määrä: 1

- Asiakassetelipalveluiksi esitetään sellaisia erikoissairaanhoidon palveluja, joiden laajamittaisella toteuttamisella asiakassetelin avulla olisi merkittäviä vaikutuksia maakuntien liikelaitosten mahdollisuuksiin taata riittävät ja laadukkaat erikoisalojen palvelut ja erityisesti ympärivuorokautinen päivystysvalmius koko maassa.

Maakunnalle ehdotetaan mahdollisuutta rajata asiakassetelin käyttöä (perusteena palvelukokonaisuuksien toimivuus, palvelujen kustannustehokas järjestäminen, potilasturvallisuus tai maakunnan suoriutuminen lakisääteisistä tehtävistä).

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ehdotetulla tavalla asiakassetelin käyttö voi olla joltain osin ongelmallista. Uusi malli vaatii oppimista ja myös henkilöstön koulutustarpeita. Malli voi johtaa myös vaikeimman asiakassegmentin jäämisen maakunnan oman tuotannon asiakkaaksi muiden palveluntuottajien kieltäytyessä sitoutumasta asiakkaaksi/potilaaksi pyrkivän hoidosta.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

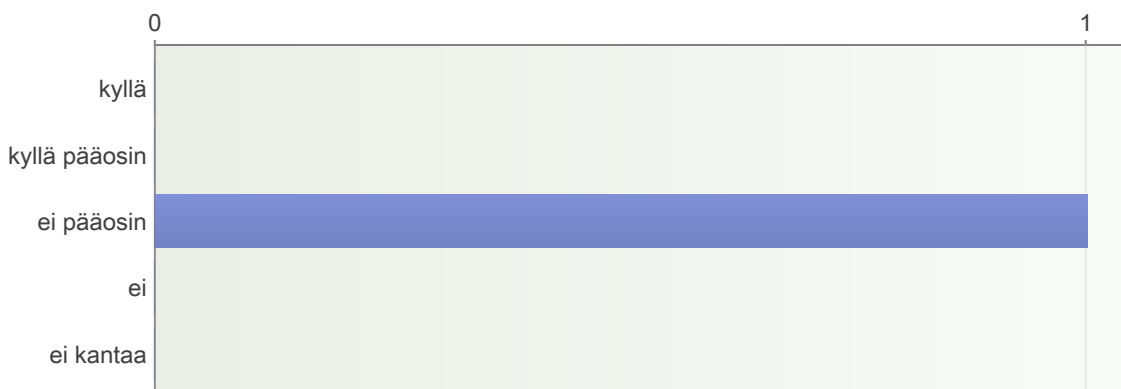
- Lakiehdotuksen mukaan maakunnan oikeutta päättää järjestämisvastuulleen kuuluvien palvelujen tuottamistavasta on rajoitettu. Mikäli maakunnalla olisi mahdollisuus valita, missä palveluissa se ottaisi käyttöön asiakassetelin, se voisi ottaa huomioon palvelujärjestelmän päällekkäisyyteen ja työvoiman saatavuuteen liittyviä kysymyksiä.

Asiakassetelin euromääräinen määrittely tulee myös olemaan erittäin hankalaa. Esimerkiksi palveluasumisessa eri tuottajien yksikköhinnat vaihtelevat. Jos arvo määritetään halvimman mukaan eikä asiakas saa maksaa erotusta itse, niin pienet palveluntuottajat putoavat pois markkinoilta. Tai jos asiakassetelin arvo määritetään hintojen ylätasolle, niin on luultavaa, että myös halvemmat hinnat pian nousevat ja kustannustaso nousee kokonaisuutena merkittävästi.

Maakunnan ja liikelaitoksen roolit asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin suhteen eivät ole selkeät.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

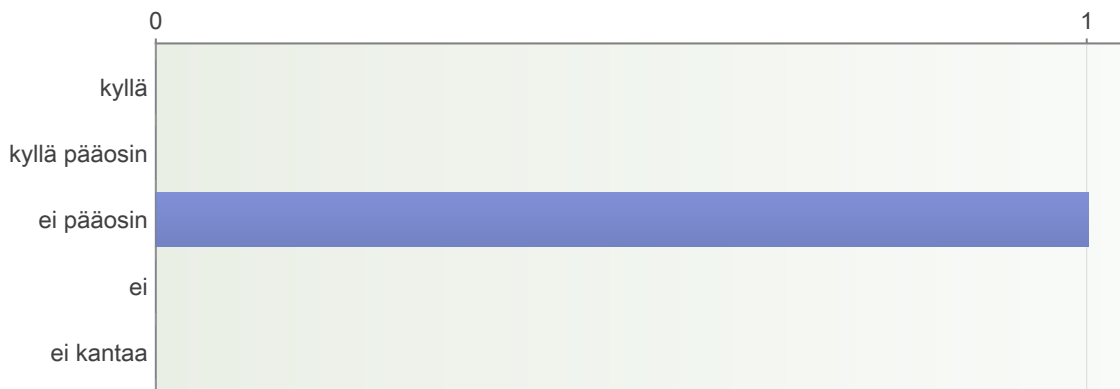
Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin käyttäjinä olisi ikääntyneitä ja vammaisia henkilöitä, jotka pystyvät itse tai tuetusti hankkimaan omat palvelunsa.

Säännökset eivät mahdollista sen arviointia, millainen järjestelmä niiden perusteella syntyy. Toiminta olisi parempi käynnistää kokeiluina ja henkilökohtaisen budjetin velvoittavuudesta tulisi luopua. Henkilökohtaisen budjetin soveltamisala on laaja ja budjetin aikataulu liian kireä. Suomessa ei ole riittävästi kokemusta tämän mallin käytöstä.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tämä sinänsä erinomainen asia on käytännössä vaikeasti toteutettava – jääkö toimimattomaksi?

Palvelutarpeenarvioinnin tarpeen syntymisen määrittely silloin, kun kyseessä on paljon palveluja tarvitseva, jää lakiluonnoksen valossa ”ei kenenkään” vastuulle. Lakiluonnos ei huomioi neuvonnan ja ohjauksen eri tasoja ja funktiota asiakkaan näkökulmasta. Monituottajamallissa neuvonnassa tarvittavan tiedon määrä lisääntyy. Tämä tarkoittaa, että neuvontatyöhön käytetyn ajan lisäksi palveluneuvojat joutuvat hankkimaan toimijoista entistä enemmän tietoa. Nykyisessäkin järjestelmässä tämä on todettu haasteeksi mm. järjestöjen palvelutuotannon osalta. Henkilökohtaisen budjetin käyttäjissä on henkilöitä, joilla on kommunikaatiohaasteita ja tarvitaan erilaista materiaalia, joka puolestaan vaatii sen hallintaa myös silloin kun tuottajan palveluissa tapahtuu muutoksia.

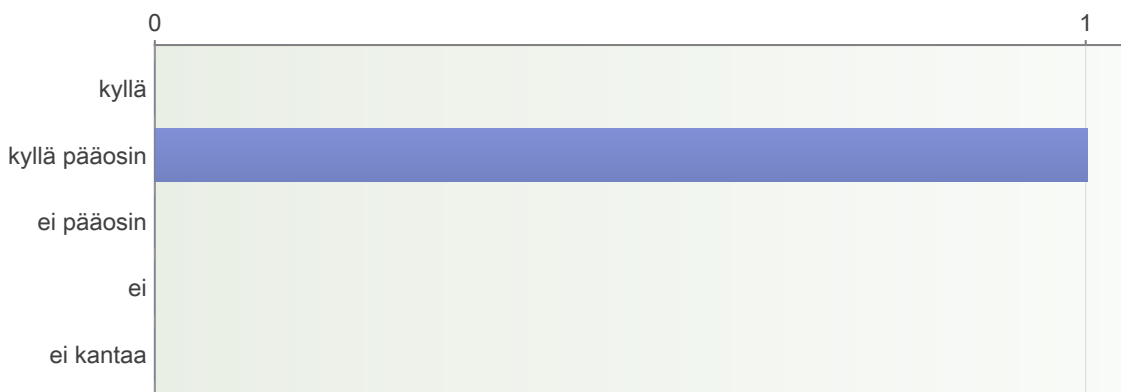
Palvelutarpeen arvioinnin, palveluohjauksen ja palveluneuvonnan keskinäinen suhde ei nykyisyydessäkään on ongelmaton, eikä lakiluonnos paranna tilannetta. Ammattimainen palvelutarpeenarviointi paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden kanssa on vaativaa työtä. Mikäli tämä vaihe palvelujen käytössä ei sijoitu asiakkaan

näkökulmasta hänen tarpeissaan oikeaan kohtaan, on suuri todennäköisyys, että varhaisen auttamisen mahdollisuuksia menetetään. Tällöin riski ongelmien vaikeutumiselle kasvaa huomattavasti ja kustannukset lisääntyvät.

Palvelutarvearviointi on ydinprosessi palveluntuottajankin näkökulmasta ja ylimitoitettut arvioinnit syövät resursseja. Ohjaustyön laatua pitää myös asiakkaiden oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutumiseksi jotenkin valvoa ja seurata.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

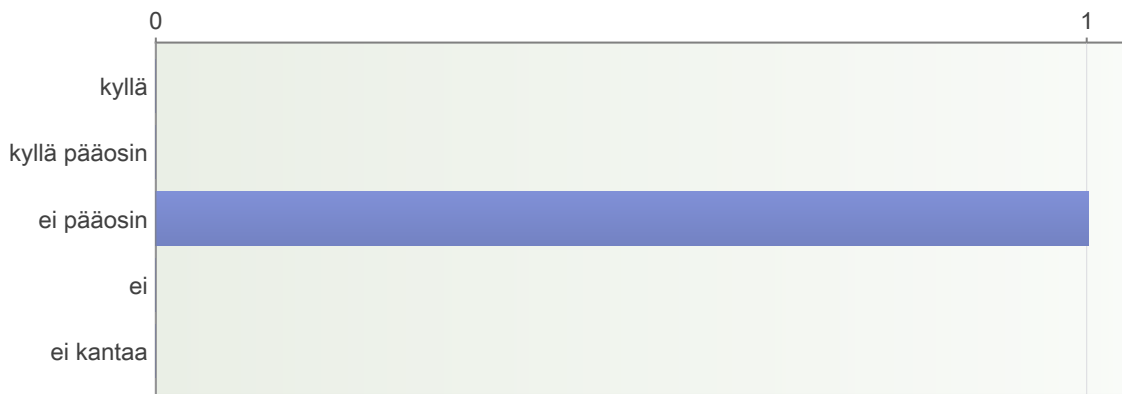
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Hyväksymismenettely on keskeinen maakunnan keino ohjata palvelujen tuottamista, joten niiden on välttämätöntä olla olemassa. Säännökset vaativat täsmentämistä mm. vastuusuhteista ja ristiriitojen käsittelystä.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

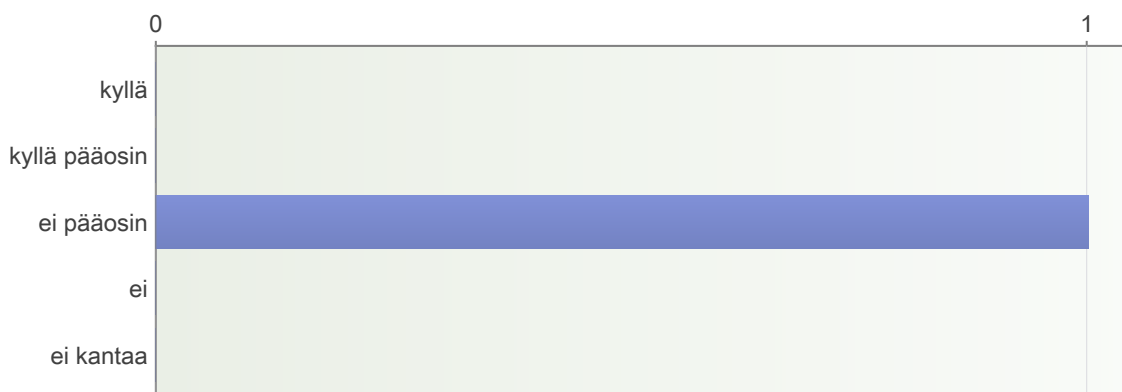
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnalla ei ole keinoja asettaa riittäviä seuraamuksia siitä, että tuottaja ei toimi maakunnan edellytysten mukaisesti. Kuitenkin maakunta on järjestämistä vastuussa ja myös valvontavastuussa palvelutuottajien suhteen.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

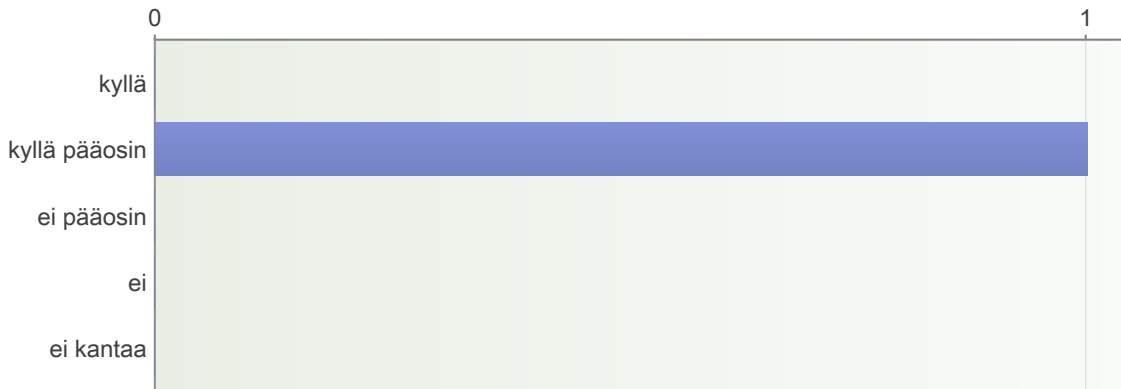
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sopimuksen ja hallintopäätöksen välisen suhteen epäselvyys, tarkennettava.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

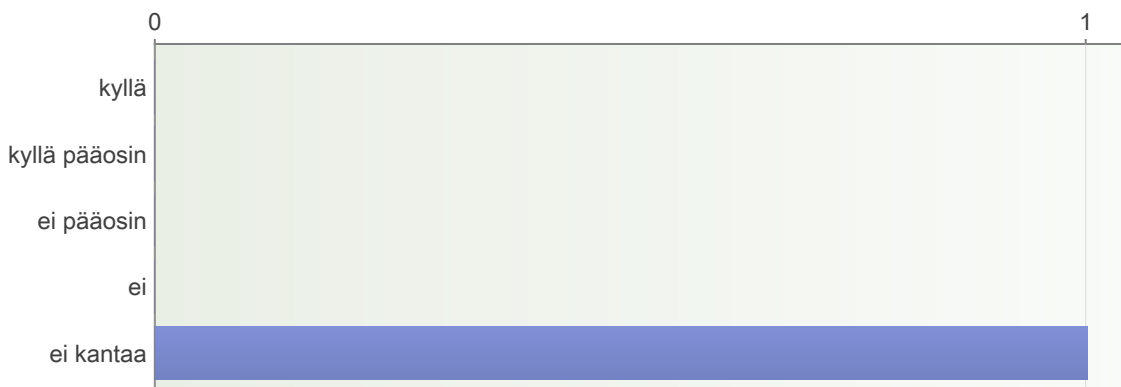
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapaustuottajan alihankkijan valvontavastuu on epäselvä.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

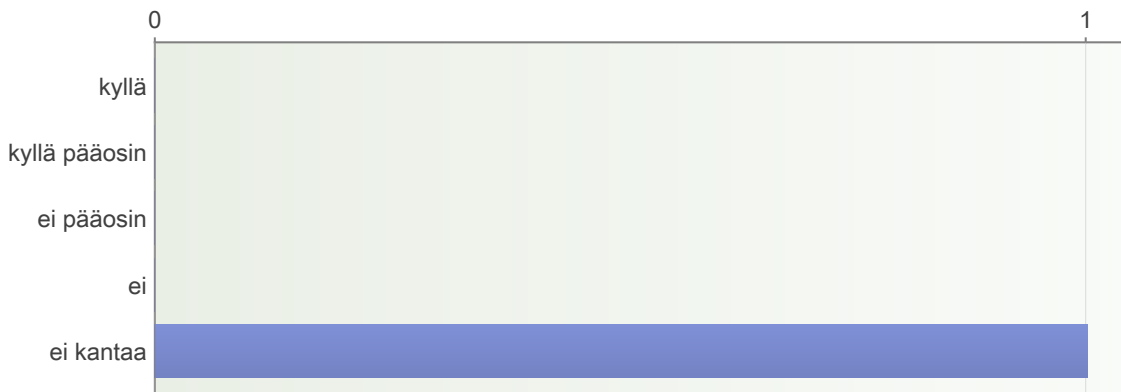
58. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tässä tilanteessa on mahdotonta ottaa selkeää kantaa, kun ei ole riittäviä tietoja määräytymisperusteista.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

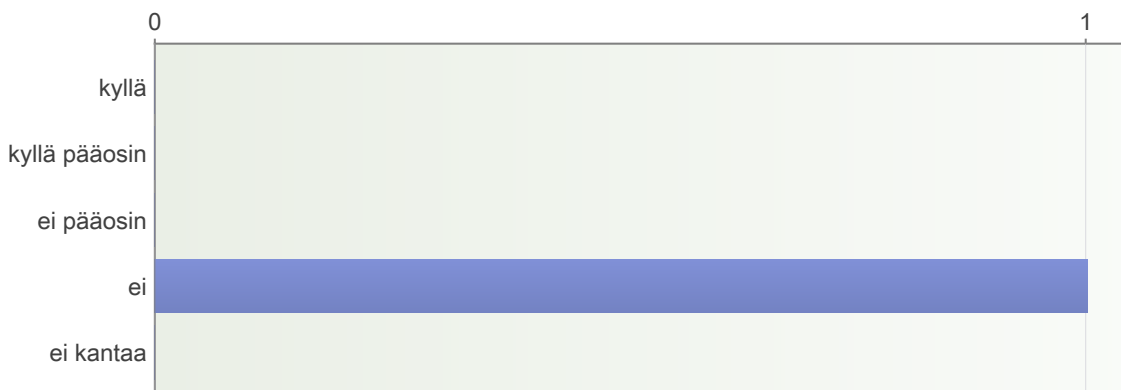
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntien mahdollisuus vaikuttaa järjestämisvastuullaan olevien palvelujen korvauksiin on varsin rajattu.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

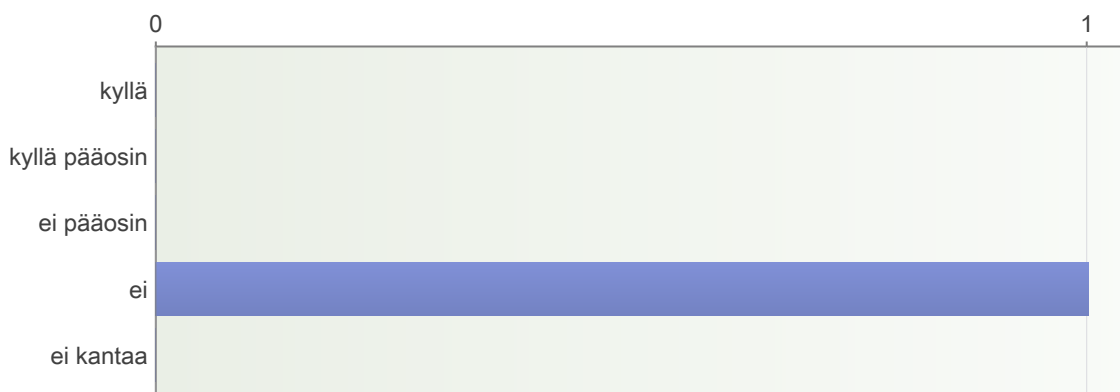
- Liikelaitoksen sotekeskus joutunee toimimaan julkisen hankintalain mukaisesti ja kenties on myös palvelukeskusten käyttövelvollisuuden piirissä. Liikelaitoksen sotekeskuksilla pitää olla samat vapaudet kuin yksityisillä sotekeskuksilla.

Lakiesityksen 16§ mukaan maakunta voi perustaa suoran valinnan palveluita varten liikelaitoksen, jonka kirjanpito on eriytettävä muusta liikelaitoksen toiminnasta 56§ mukaisesti. Kun maakunta joutuu tuottamaan palvelut myös alueilla, joissa liiketoiminta ei ole kannattavaa, mutta tuottamisvelvollisuus jää, syntyy tarve liikelaitoksen pääomittamiselle, mikä puolestaan ei ole mahdollista ilman että kilpailu vääristyy ja syntyy ristiriita 56§ kanssa.

Maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksella ja yksityisellä sote-keskuksella ei ole yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä, sillä maakunta järjestäjänä on viime kädessä aina vastuussa siitä, että asukkaat saavat tarvettaan vastaavat palvelut.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

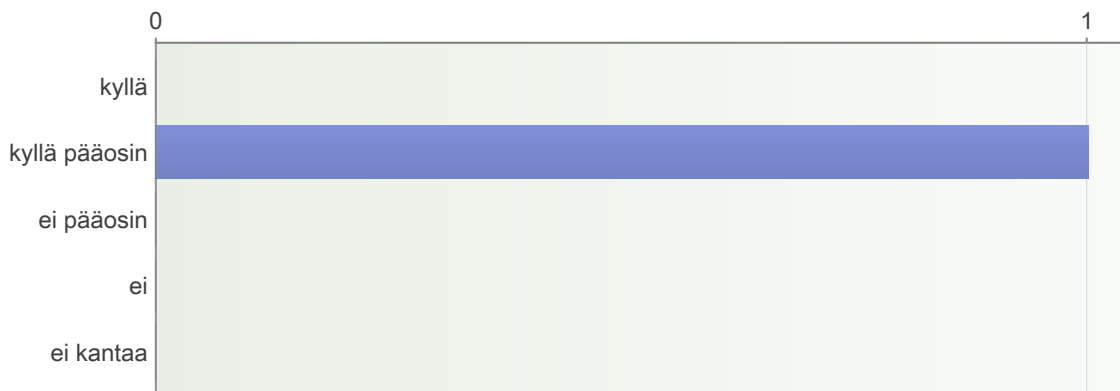
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtainen budjetti tulee lakiesityksen mukaan voimaan 1.1.2020. Henkilökohtainen budjetti tulisi säätää tulemaan voimaan samanaikaisesti asiakassetelin käyttöön oton kanssa. Jos asiakas kieltäytyy henkilökohtaisesta budjetista, maakunnan liikelaitoksen on voitava hankkia asiakkaan palvelut palvelusetelillä. Eriaikainen voimaantulo ei ole toimiva ratkaisu.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

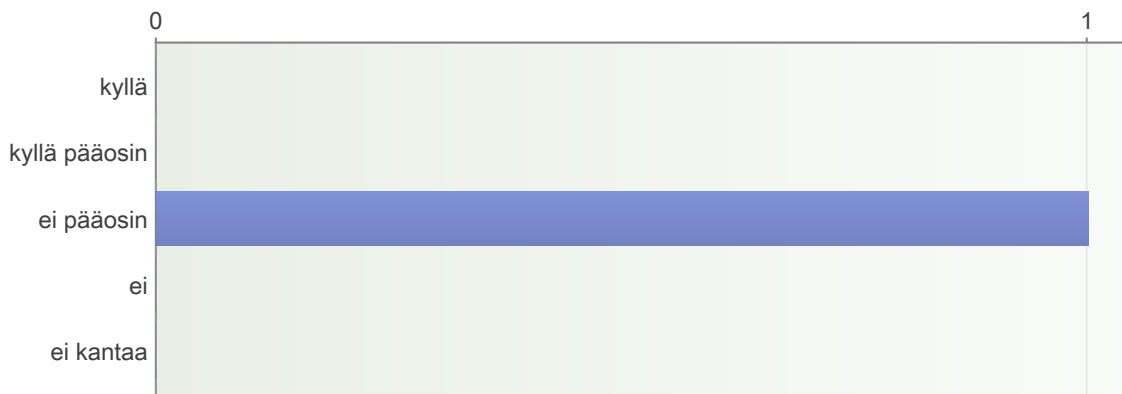
- Ehdotus sisältää maakunnille velvoitteita tehdä merkittäviä päätöksiä jo ennen toiminnan käynnistämistä. Maakunnan tulisi päättää kiinteän korvauksen käytöstä ja varata rahoitusta tuottajilta tavoiteltujen asioiden ohjaamiseen taloudellisten kannusteiden avulla.

Tietojärjestelmien suunnittelu ja käyttöönotto vie aikaa, joka myös edellyttäisi liikkumavaraa maakunnille.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtyvien asiakkaiden kokonaismäärän arviointi on vaikeaa. Muutokseen liittyy epävarmuustekijöitä ja avoimia kysymyksiä.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalveluiden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

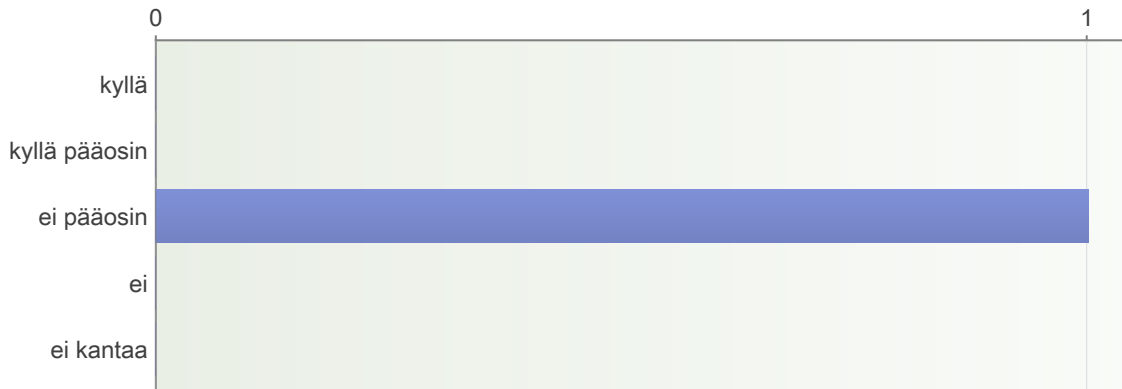

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

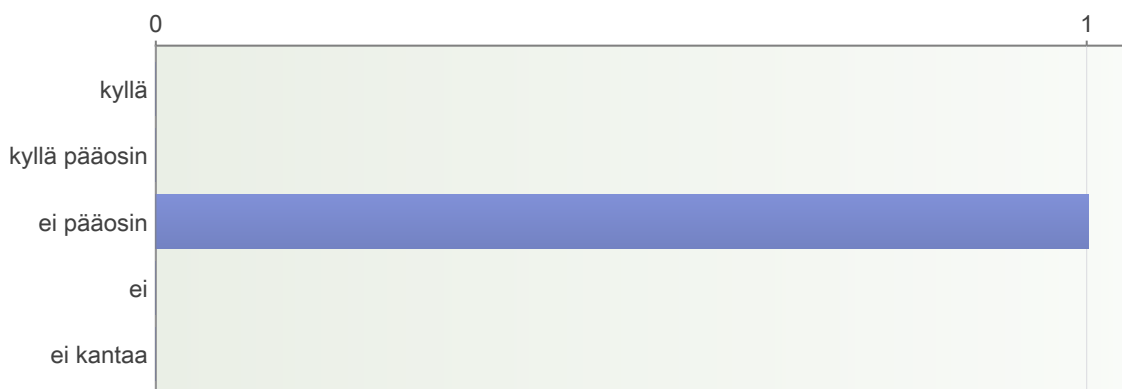
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pienyrittäjien yksi haaste on tiedonhallintajärjestelmät ja niiden hankintakustannukset. Todennäköisenä voidaan pitää, että jo vahvasti alkanut keskittymiskehitys jatkuu. Palvelusetelin arvon määrittely tulee olemaan keskeinen asia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutukset kuntatyöntekijöihin puuttuvat arvioinnista.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Pohjois-Karjalan alueella vuodesta 2000 sairaanhoitopiiriin ja alueen kuntien kesken sovitulla järjestelmällisellä yhteistyömallilla ja myöhemmin Siun sotien vielä laajemmin integroimana toteutetun palvelutuotannon saavutetut hyödyt saatetaan osittain menettää.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksissa tehtävä preventiivinen työ jää lakiehdotuksessa taka-alalle. Korjaavat toimenpiteet korostuvat, mikä ei ole taloudellisesti pitkällä tähtäimellä järkevää.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- 24§ 1 momentin kohdat 10 ja 11 on poistettava ja kohtaa 8 tulee täsmentää.